

UREDNIŠTVO
IN UPRAVNIŠTVO
JE V LJUBLJANI.

POSAMEZNE
ŠTEVILKE PO 10
VINARJEV.

NOVA DOBA

NAROČNINA ZA
CELO LETO 8 K,
ZA POL LETA 4 K,
ZA ČETRT LETA
2 K.
V LJUBLJANI S
POŠILJANJEM NA
DOM ISTE CENE.

GLASILO SLOVENSKE GOSPODARSKE STRANKE.

IZHAJA VSAKO SREDO IN SOBOTO. — ZA OZNANILA SE PLAČUJE OD TROSTOPNE-PETIT-VRSTE PO 15 H, ČE SE OZNANILA TISKA ENKRAT, PO 12 H, ČE SE TISKA DVAKRAT IN PO 8 H, ČE SE TISKA TRIKRAT ALI VEČKRAT. — DOPISE IZVOLITE FRANKOVATI. — ROKOPISOV NE VRAČAMO. — NA NAROČBE BREZ ISTODOBNE VPOŠILJATVE NAROČNINE SE NE OZIRAMO. — UPRAVNIŠTVU BLAGOVOLITE POŠILJATI NAROČNINE, REKLAMACIJE, OZNANILA, T. J. ADMINISTRATIVNE STVARI.

Slovinci!

Pred vami leže prve številke glasila nove stranke. Če je stranka upravičena, je list zanjo neobhodno potreben. Priboriti in braniti ji mora stališče.

Da je za nas predvsem potrebno vsestransko gospodarsko delo in enotna gospodarska organizacija, je naše neomajeno prepričanje. Na to delo vabila bo „Nova Doba“, to delo bo podpirala vedno in povsod, bo pa tudi vez celi organizaciji. Vsa v listu zastopana načela, vsa njegova politika temeljila bodo na tem stališču.

Vsi, ki ste z nami prepričani, da je to prava pot, naročajte list ter pridobivajte zanj naročnikov. Od števila naročnikov je odvisno, da postane v kratkem dnevnik, in šele takrat mogel bo pridobiti zaželjeno veljavo.

Za strokovne gospodarske razprave prirejati hočemo posebne priloge. Da pa že sedaj stopimo z našimi bralci v ožjo dotiko na tem polju, priredimo v listu stalne rubrike, kjer se bo odgovarjalo na vsa nam doposlana gospodarska, praktično znanstvena, zdravstvena in pravna vprašanja. Na vprašanja bodo dajali odgovore strokovnjaki.

Če list doseže namen, ki smo mu ga tu stavili, ne oznanja zastoj Slovincem — Nove Dobe!

O narodnosti.

Dalje.

Narod v današnjem smislu besede je na podlagi skupnega jezika in krajevnega sobivanja združeni del človeštva, ki ima skupne gospodarske interese. Jedro naroda je neko gotovo plemo človeško. Če preneha krajevno sobivanje, je potreben ozek stik s prvotnim delom; ta stik pa zopet ne sme biti samo idealen (kulturen), temveč gospodarski. Kjer pa ni gospodarskih skupnih interesov, je temu kriva samo umetna, politična ločitev; v takem slučaju pa obstoja vedno stremljenje po združenju. Zastoj pa iščemo čuta narodnosti, kjer ni gospodarskih skupnih interesov in ne stremjenja po istih.

V narodnosti naj se javlja egoizem s tem, da se razteza izhajajoč iz posameznika na vse druge člane naroda. Eden za vse, vsi za enega, to naj bode tudi glede narodnosti najvišji stavek, torej v krogu narodnosti to, kar smo gori označili za idealno stopnjo razvoja človeštva sploh.

LISTEK.

Francè Kalan: Mon pauvre ami.

(Dalje.)

In kakor te zavese, postajale so tudi njegove misli temne, težke, z zlatom ljubezni preprežene, bogato okičene z vsem čarom mladeniške ognjevitosti njegove.

Prišel je čas, ko se je pričel tudi zavedati tega, da je pognala strast kali v njegovem srecu, da živi edino le mamilni bajki domišljije svoje...

V vsem tem času jo je videl le po malokradi; prikrival, pritajeval se je, in veselil se, kakor otrok, kadar je začel njen smeh po hišni lopi.

Potem pa ga je ljubezen storila podjetnejšega; stopal je mnogokrat po stopnjicah dol in navzgor, brezpomembno, brezpotrebno — videti je hotel njo.

Često je trpel silne duševne muke, in zgražal se je časih sam nad seboj. Iz dimu podobne mešanice nejasnih čuvstev in želj njegovih, je vstajala ena misel izrazovito, krepko pred njegovo dušo: govoriti mora ž njo, povedati ji, da jo ljubi, da mora biti njegova.

Sedaj nastanejo sledeča vprašanja: Smo li upravičeni narode v smislu ravnokar danih določilnih točk, ločiti drugega od drugega. Drugo vprašanje bi pa bilo: je-li med člani enega naroda (narod seveda po naši definiciji) toliko naravnih vezij, da je iz njih nastala skupina res naravna.

Naravoslovec loči živali v različne vrste po oblikah v boju za obstanek važnih organov. Tako se n. pr. ločijo posamezne vrste ptičev po obliki peroti, po obliki kljuna itd. Te razlike oblik morajo biti posledice razvoja, morale so se šele polagoma od roda do roda v boju za obstanek razviti, drugače ne morejo biti kriterij za razdelitev. Jezik je posebna oblika človeškega govora in govor je najvažnejše orožje v boju za obstanek človeka, govor loči človeka od živali; njegove višje inteligence, njegovih velikanskih kulturnih uspehov bi ne bilo, ko bi ne imel govora. Brez govora ostal bi človek še do sedaj na najnižji stopinji duševnega razvoja. Dokler namreč človek ni govoril, bil je posameznik v boju za obstanek, navezan le na izkušnje, ki si jih je sam pridobil v teku tega boja, v teku svojega lastnega življenja. Saj je tudi vsaka starejša žival izkušnejša in previdnejša kakor mlada. Tudi ona ima svoje skušnje za seboj, tudi ona se je od življenja učila. Z govorom pa je bilo na mah mogoče pridobiti in porabiti v svojo korist skušnje drugih oseb, in edino stem bila je podlaga dana velikanskemu duševnemu razvoju človeka. Po govoru ni bilo mogoče samo poizvedeti skušnje sovrstnikov, ohranili so se tudi rezultati teh skušenj časovno od rodu do rodu, od deda prevzete prišle so na korist tudi vnuku. Tudi pisava je govor, samo da se izrazuje s pomočjo drugih organov. Ta je izdatno podpirala krajevno izmenjavanje skušenj med individui, omogočila je pa tudi, da so bile koristi teh skušenj tudi vsem posameznikom poznejših dob dostopne. Vsporedno s tem in zaraditega postajala je tudi inteligenca človeštva vedno večja in duševni kapital človeka rasti je pričel nakrat z neznano hitrostjo v geometrični progresiji, človek se je kmalu dvignil visoko nad vse druge živali. Edino govor priveł ga je konečno na današnjo kulturno stopnjo.

Ker se je govor v boju za obstanek največ rabil, razvijal in dopolnjeval se je vedno bolj in bolj, pridobil si je najrazličnejših in najbolj spreminjajočih se oblik. Nastali so polagoma različni jeziki, ki so se potem zopet vsak zase naprej razvijali.

Govor je torej nositelj vse kulture, vsa človeška moč je v govoru. Zato je tudi razdelitev človeškega rodu na podlagi govora, kot nekaj specifičnega za človeka, bolj

Kolikokratov je razmišljal o tem! A na hip rastoče strasti in poželenja upal mu je zopet pogum; skomignil je z rameni in povesil trudno glavo.

Ko pa se je svetlega majnikovega večera vračal domov, in je prekipevala mu sentimentalna duša neutešne bolesti in koprnenja, utrdil se je sklep v njegovih prsih — in čudo! — ostal je trden, kremenit, neupogiben.

Resno in odločno je pozvonil v prvi etaži. Z začudenim obrazom odprl mu je znani strežaj vrata in zrl vanj z nabljenimi očmi in zevajočimi usti... To je bil trenotek — potem pa se je na njegovem obrazu pojavil porogljiv nasmev.

— „Kaj se smeješ?“ — se zajezi prišlec nad njim. Sluga je bil iznenadjen o nepričakovanem nastopu, zresnil se je in molče poklonil.

— „Javi me svoji gospodinji“ —

— „Da... gospod... ali ona ima goste.“

— „Javi me!“ odvrne mladenič rezko in zapovedujoče.

Minuto nato so se razgrnile gardine in odprla vrata in posestnik je stal v razkošno opremljenem budovarju svoje oboževanke.

Ob mizi, obloženi s slaščicami in sadjem, ob fino brušenih čašah, v katerih se je penil mrzli šampanjec, so sedeli trije gospodje in — ona.

utemeljena, kakor pa na podlagi kakih drugih bolj postranskih organov. Oblike govora pa, kakor že zgoraj rečeno, so različni jeziki. Jeziki pa so toliko različni med seboj in toliko samostojni v svojem razvoju, da se po njih ločitev človeka v manjše skupine lahko in sigurno izvrši.

Umevno je, da krajevna, in žnjo zvezana gospodarska ločitev onih, ki govorijo različne jezike, tudi podpira upravičenje razdelitve.

Gre se sedaj zato, kaj da veže člane ene narodnosti med seboj. Odgovor je isti, kakor pri vseh drugih človeških skupinah: egoizem, skrb za obstanek samega sebe in vrste. Vsakdo upa, da bode sodelovanje lažje, kakor delo samega zase, da bode ono uspešnejše za posameznika, kakor drugo. Isti jezik in krajevno sobivanje olajšata to sodelovanje, ki ni nič drugega, kakor izraz skupnih gospodarskih interesov. Iz sodelovanja izhajajoči uspehi za posameznika so vzrok zadoščenju v posameznikih, v našem slučaju ni to zadoščenje nič drugega, kakor narodna zavest. Narodna zavest je torej šele nekaj sekundarnega in zahteva že obstoječih iz sodelovanja na narodni podlagi izhajajočih uspehov. Narodna zavest je vzrok temu intenzivnejšemu sodelovanju, to zopet zajamči še večje uspehe za posameznika, iz tega sledi pa še večja narodna zavest, to zajemno stopnjevanje bi posamezniku v okvirju naroda boj za obstanek vedno bolj olajševalo. Seveda bi moglo to nastopati samo tam, kjer bi bili uspehov sodelovanja kolikor mogoče enako deležni vsi člani naroda. Narodna zavest morala bi biti splošno razširjena; narod bi mogel biti le strogo demokratičen. Le na taki podlagi zasigurano bi bilo trajno uspešno sodelovanje. Če se pa v narodu pojavlja kaka močnejša mednarodna (internacionalna) struja, je temu vedno vzrok, da se v dotičnem narodu sodelovanje ne vrši na demokratični podlagi. Seveda bi bilo lahko tudi sodelovanje sploh neuspešno in potem nezadoščenje splošno, narod bi v tem slučaju gospodarsko propal. Internacionalizem ali anacijonalizem (breznarodnost) bil bi potem splošen in tak narod bi kmalu popolnoma zginit iz torišča. Da se to ne zgodi, služi nam ravno v dokaz, da je sodelovanje na narodni podlagi, narodno gospodarsko delo vedno uspešno za posameznika.

Če bi slonelo torej sodelovanje na demokratični podlagi, bilo bi zadoščenje splošno, zaradi splošnega uspeha. Vezni med člani naroda postale bi vedno ožje, posamezniki pa vedno zadovoljnejši, ker bi bil vsled intenzivnega sodelovanja boj za obstanek vedno lažji za vsacega, bil bi se vedno le na zunaj proti drugi narodnosti in vedno pod zaslombo vseh drugih pripadnikov prve narodnosti. V okvirju narodnosti

Takoj je izpregledala situacijo, vstala je in seznanja-joče dejala:

Grof Werden — gospod nadporočnik baron Lichten — gospod bankjé Reinach — in naj vam zadošča gospodje — mon pauvre ami!

Za hip se ji je lahkoživega veselja razsvetlil obrazek, a oko je počivalo gorko na njem. Posadila ga je poleg sebe, položila roko okrog njegovega vratu in se mu nasmehnila poluo dražestne prizanesljivosti naravnost v obraz.

— „Kaka čast!“ — je nosljal Lichten, ter si natiikal monokel — „votre pauvre ami — — kako romantično — prav veseli me!“

Njega pa je obllila temnokrvna rdečica in čutil je, kako mu izginja mir in mu upada trdnost v nastopu. Izgubljal je bitko.

In tudi debeli, plešasti bankir je nabral gube svojega tolstega lica v radoveden obraz in dejal duhovito:

— „Mladi mož — zdi se mi, da ste prišli malo prepozno; povečerjali smo že, a kar je ostalo, ostane za nas, kaj ne?“ —

Revež! Sedel je nemirno na mehkem futelju, in gledal obupno, v najhujši zadregi v njo in po gostih okoli. Videlo se je, kako se bori v svoji notranjosti. Davilo ga je v grlu in v tresočih se rokah porajal se je krč.

bi se torej v tem slučaju doseglo stanje, v katerem bi bil boj za obstanek na najmočnejši in najboljši način olajšan. S tem pa si pridobi narod moč napram vsem drugim narodom, ki še niso dosegli te stopinje. Ko bo pa načelo brezpogojnega sodelovanja prodrlo v vseh narodih, stali si bodo nasproti gospodarsko enakomočni narodi. Oni pa, v katerih se narodnostna ideja v tem smislu ne razvija, pa morajo že zaradi tega kot narodi poginiti, bodisi da jih absorbirajo močnejši sovražni narodi, bodisi, da se njihovi člani priklopijo prostovoljno kakemu blizustoječemu narodu, kjer potem ravnatako izpolnjujejo narodnostno idejo, samo v smislu novega naroda. Socialno vprašanje se bode razvilo in rešilo v okvirju narodnosti; socialne meje so umetne, človek jih je sam postavil. Meje med narodi pa bodo padle v razvoju človeka kot zadnje, ker jih je narava sama začrtala.

Cilji Germanstva.

Volitve v Nemčiji so dvignile mnogo prahu po vsem evropskem časopisju. Pozornost vsega političnega sveta je bila osredotočena okrog tega gigantskega duševnega boja, iz katerega je izšla kot zmagovalka črna — sutana.

Ta zmaga da sicer mnogo misliti vsem borilcem ljudske prosvete, nič manj važno pa je dejstvo, da se je v tem boju oživela in pomladila nemška — nacionalna misel. Dalekovidni politik ne bo prezrl tega dejstva, ker ono mu odpira pogled v bližnjo in daljno bodočnost svetovne politike germanskega plemena.

Zelo zanimive, in za nas avstrijske Slovence kaj uvaževanja vredne misli je razvil ob tej priliki v ruskem „Novem Vremenu“ njegov najženjalnejši dopisnik Menšikov.

Kot mornarski častnik je prepotoval ves svet, mnogo videl in mnogo mislil. Njegovi dopisi ne kažejo le esprit pisatelja, temveč tudi njega široko duševno obzorje, trezno razmišljanje, in logično sklepanje. Polušajmo ga, kako sodi on o — ciljih Germanstva! V svojem članku „Ščitite Rusijo!“ pravi med drugim:

„Nemci umejo sesti na konja, ako se jim poljubi“ je dejal Bülöv. „Ne umejo le sesti na konja, ampak tudi preskočiti vse zapreke“ je pristavil Viljem II. To ni grožnja, temveč trdo izražen program oblasti, ki ima čast in radost vladati viteškemu in svojo staro domovino ljubečemu narodu.

Besede germanskega imperatorja mora premisljati ves svet, tudi mi v Rusiji, kajti one se posebno tičejo nas. Naj kriče kolikor hočejo politiki in diplomati, glavno sedanje svetovno vprašanje, katero skrbno prikrivajo, je upadek ruske moči in izkoriščanje tega nazadovanja se strani nemškega cesarja.

V Evropi ni tako naivnih ljudi, ki bi mislili, da bo Nemčija večno ostala pri svojem status quo. Davno pred rusko katastrofo so vsi videli bližnji cilj Germanije in koj za tem njene daljše cilje.

Bližnji cilj seveda je, združenje Nemcev, katerih skoro 1/6 živi pod tujimi kronami. Vtrdilo se je mnenje, ki ni daleč od istine, da je jedina vez, ki spaja avstrijske, drug drugemu sovražne narode, osiveli Habsburg, in da z njegovo smrtjo mali narodi podonavske države razpadejo — kakor doge brez obroča.

Nemčiji morda ne bo treba nelojalnih činov, da to pograbi; avstrijski Vsenemci sami priglašajo svoje priklopljenje k Nemčiji.

Neizogibno pripadejo k Nemčiji one slovanske dežele, kakor n. pr. Češka, kjer so nemške nasebine pregosto posejane; mogoče tudi, da k Nemčiji pripade i Trst — davna želja in sanje Nemcev.

Povečana za 15 milijonov Nemcev, postane Germanija brezdvomno gospodarica kontinenta.

Do naših porazov na Vstoku bi ne bilo mogoče odtrgati Avstriji ničesar brez občnoevropske vojne. Dvozeza je še nedavno imela šanse upreti se Nemčiji. Toda sedaj?

— „He, gospod — kako se vam že pravi — aha! — da, res, ami, mon pauvre ami — vam pravi gospica Lujiza — ali propos — ali veste, kaj je to: zaljubljen maček?“ —

Oni je molčal in si grizel ustni. In nadlajtnant je nadaljeval:

— „In gospod pauvre ami — ali veste, kaj je to tepec?“ —

Grof Werden pa je povzel zopet besedo:

— „Morda pa vendar veste, kdo je oboje: zaljubljen maček in tepec zajedna? — A? —

Ali nadaljevati ni mogel. Kristalna kupica razletela se mu je na obrazu v množico črepinj, in po čelu navzdol lil mu je curek gorke krvi.

In predno je mogel iztegniti maščevalno desnico po napadalcu, telebnil je le-ta onesvečen in brez zavesten z vso težo na tla.

— „Prav se ti je zgodilo, Werden!“ je vzkliknila ona, in jeza ji je švigala iz očij — „tako spoštujš moje goste!“ Udarila je na zvonec in velela vstopivšemu lakaju: „Posveti gospodom!“

Potem pa se je sklonila nad bolnika, in mu položila svojo belo mehko roko na vročeno, rosno čelo.

* * *

(Sledi.)

Sama Francoska bi se pač ne odločila meriti svoje sile z Nemčijo. Italijo se zadovolji s koščkom bogatega plena.

In ako se začne resna delitev Evrope, tedaj se bodo morale Nemcem sovražne države, ki bodo priče tega kosanja, srečnim šteti, če ob tej delitvi njih lastna koža ostane — cela.

Povečana Nemčija more z samo maso svojo zagrniti v sebe tudi holandsko kraljestvo z njega ogromnimi kolonijami v Aziji, ki so tako važne za germansko pleme. Državna arhitektura nemške države omogočuje, da se v njo vključijo lahko cela kraljestva, dinastije in narodi.

Ako se Holanci, čisti Nemci po krvi, sedaj vendar še ne čutijo Nemcev, ni to ničesar drugega, kakor navadni nemški provincializem.

Ni še dolgo tega, kar so se Bavarci in Saksonci pretepali s Prusaki, no, pa to jih kar nič ni motilo po preteku jednega pol veka priznati, da pripadejo k jedni germanski družini. Tak je torej drugi cilj germanske politike.

Tretji cilj Germanije pa je osvojitve onega ogromnega teritorija, ki je nekaj tvoril sveto rimsko cesarstvo, to je osvojitve sedanjih avstrijskih, slovanskih pokrajin, katere je nemška kultura in nemška državna misel v to že obdelala. In ker Avstrija razpada uprav zaradi pestrosti narodov, se seveda ne more upirati osvojevalcem.

Nikdar, odkar svet stoji, ni razum brzdal pohlepnosti po razširjenju na zunaj. Zakaj bi Nemčija ne mislila na Carigrad, ko je nanj že mislila Rusija, ki je vendar bolj oddaljena?

Preko Avstrije Nemčija že skoro vlada gospodarsko in kulturno nad Balkanom. Začrtana je že celo glavna os, po kateri bo teklo osvojevanje Male Azije.

Treba je pomniti izrek Ekleziasta: Kar je bilo, to tudi bo!

Germani so že iz pradavnih časov bojevit narod, narod daljnih pohodov. Še pred časom Homerja in v bibličnih časih so se Germani spuščali k mejam Sirije. Pozneje so Germani razrušili državni Rim, osvojili si Hispanijo, Italijo, in sever Afrike. Vsa sedanja Rusija je bila v oblasti Gotov.

In prav ti instinkti, prav ta kri je ostala v tej rasi, ki „ume sesti na konja“.

Da je Rusija mogočna kakor pred 100 leti, ne bilo bi se nam ničesar bati. Razpad Avstrije bi celo mogel rešiti združenje Rusije same, kajti zemlja sv. Vladimira — Červonaja Rus — je še sedaj odtrgana od nas. Če bi ne imeli sile dovolj, zadržati razpada Avstrije, bi mogel ta razpad dvigniti splošno osvoboditev Slovanstva. Toda sedaj...

Kaj more ukreniti Rusija sedaj? Ogromna in po naravi grozna, toda oslABLJENA vsled vojne in homatij — kaj more ukreniti Rusija proti dvigajoči se srednjeevropski katastrofi!

Germanija ni imela vojne že 36 let. Svoje sosedje je zaplela v daljne avanture, Francijo v Tonkin, Rusijo v Mandžurijo, sama pa je kupičila v sebi sile in sredstva za izvršitev bližnjih nalog ogromnega pomena.

Nastopa čas teh izvršitev. Bližnje desetletje bo brezdvomno gledalo dogodke kolosalne važnosti. Rusija nima torej le notranjih povodov hiteti s svojo notranjo preobrazbo, ampak tudi zunanje skrajno imperativne vzroke.

Ne deset tisoč vrst daleč, temveč prav ob našem boku raste sila, strašna vsaki slabosti.

Rusija je konečno lahko silna, ako le resno hoče.

Ona pa je tudi dolžna biti silna, če ne boče ona v resnici le stelja bolj srečni rasi.

Česa je treba za prerorjenje ruske sile? Predvsem — zatreti ruske homatije. Ta notranja vojna nas gubi, hujše kot vsaka zunanja. Sedaj ko imamo parlament, ko je narod sam zakonodajalec, ko narod uživa pravico kontrole nad oblastmi, — ali niso homatije vpor, ne proti stari oblasti, ampak proti narodu samemu? Mar niso homatije — zarota proti celemu ruskemu narodu — atentat na njegovo življenje? Mar ni notranji prepír, katerega podpihujejo židje in socialisti zgodovinski zločini, kakor uboj, ki se ne da več popraviti?“

* * *

Tako sodi o naši bodočnosti mož, ki je mnogo videl, mnogo napisal, mnogo doživel. Morda se vara, morda precenjuje silo te rase „ki ume sesti na konja“. Toda, kaj pa če se ne vara, če so njegovi sklepi pravilni? Ali naj mi mirno čakamo, da bodo naše poljane teptala kopita Germanov?

Avstrija v boju proti Srbiji.

Nesrečna zunanja politika bivšega ministra Goluchovskega, ki nam je nakopala vsepovsodi sovražnike mesto prijatelje, je povzročila tudi carinski konflikt med našo monarhijo in srbsko kraljevino. Naši vladni krogi so mislili, da se jim posreči pritisniti malo Srbijo tako ob steno, da se ne bo mogla ganiti. S pretečim gospodarskim ruinom so jo hoteli prisiliti, da bi privolila v vse, kar bi naša država zahtevala.

V ta namen je zaprla Avstro-Ogrska svoje meje srbski živini in poljedelskim pridelkom, ne samo za uvoz v našo državo, ampak tudi za prevoz preko naših mej v druge države.

Toda tudi Srbija ni držala roke križem. Ni odgovorila sicer z običajnimi retorzijskimi sredstvi, pač pa je gledala, da sklene hitro trgovinsko pogodbo z Nemčijo in

Turčijo še z Romunsko, Francijo in Italijo. Ta pogajanja se kmalu definitivno zaključijo in Srbija je stopila v pogovor tudi že z Rusijo, Belgijo, Švico in Anglijo. Ni dvoma, da se ji tudi te pogodbe ne posrečijo. Na ta način si je zagotovila srbska kraljevina nove trge za svoje živino, prašiče, meso, žito in sadež, predvsem slive. Ako je morala oddajati Srbije v pričetku carinskega konflikta svoje meso za nižjo ceno, kako bi se zgodilo sicer, je debila zato vse polno novih odjemalcev v inozemstvu.

Nasprotniki Srbije so ji hoteli škodovati tudi z razširjanjem senzacionalnih vesti, kakor da se pripravlja prvi kralju nova zarota itd. Napovedali so celo že dan. Dne 8. januarja se je imela ponoviti ona noč, v kateri sta padla pod sabljami zarotnikov Aleksander in Draga.

Te vesti seveda niso imele drugega namena, kakor ji onemogočiti ali vsaj znatno otežiti emisijo sklenjenega posojila v znesku 9 in pol milijonov frankov. Temu re vanju ni nihče veroval in tako je imela Srbija že dne 5. t. m. emitirano v Parizu in Švici vse posojile s kurzom 94%.

Tako ugodna izdaja zadolžnic se je mogla posrečiti le zato, ker se gospodarski položaj Srbije vzlic carinskemu konfliktu z Avstro-Ogrsko niti daleko ni tako poslabšal, kakor se je od strani naše vlade govorilo in pisalo.

Da se gospodarski položaj vzlic temu sporu ni poslabšal, je razvidno najbolj iz dohodkov davka in monopola minulega leta 1906. Državni davki in davčne doklade so znašale lani sto tisoč dinarov več nego predlanskem, zastavljeni dohodki monopola pa nekaj nad dva milijona več nego v letu 1905. Končno naj še omenjamo, da je ostalo vladi celih šest milijonov frankov na prosto razpolago, kot prebitek dotiranja v svrhu poravnave državnih dolgov.

Namen Avstro-Ogrske se je torej docela ponesrečil. Srbija je danes samostojnejša nego prej (in ji ni treba skleniti z nami take pogodbe, ki bi dajale le našim izdelkom posebne ugodnosti ne pa tudi srbskim. Četudi si želi tako srbska vlada kakor srbski politični krogi in ne manj avstro-ogrski, da se carinski boj*) med obema sosedoma čimprej konča, vendar ne more oditi iz tega boja Srbija kot premagana — kakor si je domišljala le avstrijska vlada.

S tem pa se je zopet pokazalo, kako sposobne može imamo v Avstriji, ki delajo našo zunanjo politiko. Skrajni čas je torej, da pride tudi ta delokrog ministertva pod neposredno kontrolo poslanske zbornice. Nam je treba take zunanje politike, ki prija in odgovarja potrebam ljudstva in ne kakor žele razmi Goluchowski.

J. Š.

*) Poravnati spor si prizadeva zlasti Goluchovskega namestnik, zunanji minister Aehrenthal.

Politični pregled.

Volilni oklic socialistov.

Vodstvo nemške socialne demokracije v Avstriji je izdalo v nedeljo svoj volilni oklic. V uvodnem mestu povdarjajo, da gre v prvi vrsti socialni demokraciji zasluga in hvala, da so stopili vsi avstrijski narodi z volilno reformo na novo politično pot, ki bo prinesla celi Avstriji novo ustavo. So proti § 14, ki podaja absolutizem v cesarjeve roke, če parlament ni pokoren vladi; zahtevajo da ima poslanska zbornica pravico določitve in kontrole zunanji politiki; zahtevajo narodno samostojnost vseh avstrijskih narodov; šolo in državo hočejo oprostiti klerikalnega vpliva; plemstvu hočejo zlomiti ost, s katero ovirajo, da bi postala Avstrija tudi na zgoraj demokratična. Sklepajo, da se bojuje njih stranka za politično in duševno prostost ter nezavisnost na gospodarskem polju.

Škandali iz Košutove dežele.

Vsak dan pridejo nova razkritja na dan. Vlada je podkupovala razne liste kar na debelo. Listu „Eggetertes“ (= „Enakost“) je dala n. pr. za lansko leto nič manj nego 70.000 kron!! Navadne svote, ki so jih prejemale listi, so znašale po 10.000 kron. Dejalo se je, da se jim izplača za inserate — v resnici pa je imel denar namen, pridobiti dotične liste, da so delali javno mnenje vladi ugodno. — Ker je pri tem tudi Košut tako zelo prizadet, mož, o katerem so bili svoj čas razni listi tako polni hvallisanja, se je obrnil član našega uredništva naravnost v Budapešto po natančnejše informacije. Naj zve tudi slovenska javnost, kdo in kaj je pravzaprav Fran Košut, sin slavnega revolucionarja Lajos Košuta. Malo je namreč ljudi na svetu, ki bi se tako bogato živeli od imena svojega očeta, kakor ravno sedanji ogrski trgovinski minister Košut.

Odvrnjena pozornost.

Razkritja političnih škandalov so nemalo vznemirjala vladne kroge v Budapešti. Saj so člani le-te v celi zadevi najbolj prizadet. Treba je bilo najti potov in sredstva, da bi se obrnila ta pozornost, s katero je zri ves svet na Ogrsko, kam drugam in ne na skandalozna razkritja.

Ogrski vladi se je to tudi posrečilo. Pričele so se zopet stare komedije zaradi nagodbe. Ropotali so na ministra tam, ropotali tu, prišel je sam ministerski predsednik Ogrske

na Dunaj. Vršile so seje nad sejo — in namera se je posrečila. Med tem, ko je poslušal svet razna grozeča poročila glede teka nagodbenih pogajanj, se je splošno pozabilo na politična razkritja.

Proti Slovakom.

Na Ogrskem živi poleg 8 milijonov Madžarov tudi še nad 2 milijona Slovakov, a te preganjajo Madžari tako kruto, da se nam zde taka nasilstva nepojmljiva. Slovaški novinar, naj napiše še tako mil članek, v katerem bi tožil o žalostnih razmerah, v katerih živi njegov narod — že ga imajo madžarske oblasti v svojih krempljih. Srečen, če jo odnese zgolj z denarnimi kaznimi! Za najmanjšo stvarico pa pride v ječo za eno, dve in tudi več let. Razsodba je utemeljena s trditvijo, da je obtoženec „ščuval“ proti madžarski narodnosti! O svobodnem časopisju Slovakov ni niti govora. Ker pa se zdi Košutovcem sodnijski proces proti slovaškemu novinarjem predolg, sklepajo zdaj o postavi, ki bi bila namenjena samo narodnostim na Ogrskem in glasom katere bi bil vsak novinar ali kdor že ki bi se pregrešil kaj proti Madžarom, takoj obsojen brez pravednosti, brez zaslišanja itd. Ogrska je pa res hujša od Turške! — V državnem zboru se je pritoževal neki klerikalni poslanec, da vlada veliko premalo preganja slovaške novinarje. Košutovi ministri so obljubili, da store v tem oziru kolikor bo v njih moči!

Iz Rusije.

Priziv profesorja Kavaljevskaja vsled črtanja iz liste kandidatov je najvišji senat odklonil.

Kot kandidat opozicije nastopa tudi iz sinode izobčeni duhovnik Gregorij Petróv. Petróv spada med najinteligentnejše osebe, kar jih ima cerkveni zbor na Ruskem. Tudi njega so hoteli črtati iz liste kandidatov, češ, da mu je vzeta značaj duhovnika, in zato nima niti volilne pravice. Komisija pa je to zahtevo zavrnila, češ, da ni za imenovanje očitke proti popu Petróvu nikakih dokumentarnih dokazov. Vladna komisija je črtala volitve v posestniški kuriji peterburškega okrožja, češ, da so prisostvovali volitvi tudi časnikarji in fotografi, Ker ni več časa za nove volitve, je ta skupina brez volilnih mož, ki so spadali kadetski stranki. Ker so kadetje v opoziciji, je ta ukrep vlade lahko razumljiv.

V Odesi so za časa volilnega boja huligani, imenovani „črna banda“, streljali za nekim študentom. Zadeli so ga v nogo. Ranjenca so prepeljali pasantje na kliniko, kjer so mu vzeli kroglo iz noge. Ali študent je vzlic temu umrl na zastrupljenju krvi. Pogreba, kjer so peli študentje svojemu tovarišu v slovo revolucionarne pesmi, se je vdeležilo 6—8000 oseb.

Proti profesor Kavaljevskemu.

Lahko rečemo, da je zadela vse Slovane velika izguba: na predlog peterburškega mestnega glavarja je bil črtan iz liste kandidatov bivši poslanec dume, profesor Kavaljevski, t. j. imenovani profesor ne sme več kandidirati v drugo dumo. Glavar je utemeljil svoj ukrep s tem, da profesor Kavaljevski ne biva v Peterburgu predpisano dobo enega leta. — Povod je seveda popolnoma drug: profesor Kavaljevski je kot najvernejši Slovan velik nasprotnik carskega absolutizma, ki je v mnogem oziru kriv, da tlačani toliko milijonov Slovanov. Kavaljevski je povzdignil v neki seji prve dume svoj glas za svobodo in pravičnost vseh Slovanov v Evropi, predlagal je ob viharjem pritrujevanju in navdušenimi klici cele opozicije, nekako zvezo vseh Slovaških narodov, da si na ta način zavarujejo medsebojno svobodo. Če se je tedaj ta točka morala odstaviti vsled pritiska vlade z dnevnega reda, s tem še ni rečeno, da je opustil svoje velike načrte Kavaljevski. S tem ukrepom pa mu je hotela vlada zdaj zapreti usta v javnih sejah dume. Nam je znano delovanje Kavaljevskega iz njegove najneposrednejše okolice. V njem ne tiči oni bolni panslavizem, za katerim so megleli svoj čas razni ruski politiki in pisatelji; ni iz šole onih rusofilov, ki jih je znal slovit Bjelinski tako sijajno ironizirati. Ne zahteve protektorata Rusov nad drugimi, ampak svobodni Rusi poleg drugih svobodnih slovaških plemen. Njegovo stremljenje izvira zgolj iz socialnega čuta.

Otvoritev nemškega državnega zbora.

Z običajnim govorom je bil otvorjen novi nemški državni zbor. Prvi nagovor je imel sam cesar. Otvoritev se je vršila v beli dvorani cesarske palače. Prisotnih je bilo do 250 poslancev raznih strank; le od socialno demokratične ni bilo nobenega.

Svoj govor je cesar čital; mestoma so ga poslanci prekinili z živahnimi živio-klici. Tista mesta svojega nagovora, kjer se obrača proti socialistom, češ da je veselo dejstvo, da so le-ti trpeli pri volitvah izgube, je zlasti glasno in ostentativno povdarjal. Prisotni so mu primerno akordirali z živio- in slava klici.

Posebnega političnega značaja cesarjev nagovor ni imel. Dejal je, da bo treba rešiti oni naknadni proračun za afrikanke kolonije, ki ga prejšnja zbornica ni hotela sprejeti in je bila vsled tega razpuščena: trdil je, da je upor v Afriki skoro že končan; da hoče postopati v zadevi žaljenja svoje osebe milostneje, nego doslej; da so razmere Nemčije do tujih držav dobre in korektno in da se udeležijo Nemčija druge mirovne konference v Hagu.

Kriza v francoskem ministru.

Bazni listi so poročali, da so nastale med francoskim ministrskim predsednikom in naučnim ministrom vsled preprirov z Vatikanom taka nasprotstva, da je padeč celega ministrstva zagotovljen, še bolj, ker ima naučni minister v socialnih radikalnih hude nasprotnike, češ da je bil proti Vatikanu preveč popustljiv. Vsa ta poročila pa so skoro docela neresnična. Imenovana ministra sta si v cerkvenem vprašanju in o političnem položaju docela edina; stojita baje na istem stališču kakor socialistični radikali.

Bivši minister Lanessan piše v svojem listu Siècle (Stoletje) da je ministerski predsednik Clémenceau (izg. Klemansô) preveč prebrisan, da bi ne uvidel manevrov nasprotnikov, ki hočejo ministrstvo iz golega nasprotstva vreči. Ker je Clémenceau te načrte izprevidel, zato postopa zlasti oprezno.

Dnevne vesti

a) domače.

— **Somišljenike prosimo**, da nam čim preje pošljejo naslove zaupnikov. Bliža se shod naših zaupnikov in treba jim je poslati vabila. Hkratu z vabilom dobi vsaki zaupnik načrt našega programa, ki ga je bil sestavil pripravljalni odbor.

— **Od raznih strani** dobivamo pozive, da bi se „Nova Doba“ razširila v dnevnik. Naznanjamo, da se vrše že priprave v to svrhu. Podjetje se osnuje na zadružni podlagi. Zavisno pa bo od števila zadružnikov, kedaj vresničimo svojo misel. Vse „Novi Dobi“ ali stranki namenjene dopise je nasloviti na uredništvo „Nove Dobe“ v Ljubljani. Naročnino na list je pošiljati na upravništvo „Nove Dobe“ v Ljubljani.

— **Napadi.** Sedaj še precej razžirjeni slovenski dnevnik, ki od nekada nosi zastavo med slovenskimi listi glede lažnjivosti, podlosti in nizkotnosti prišel je že z napadi na nas. Ravno takih napadov smo od te strani pričakovali, drugačnih ne zmorejo. (Bralci bodo uganili, kateri list imamo v mislih). Naivno pa je od lista, če misli, da se bomo z njim rovali za gori omenjeno zastavo. S takim pisanjem je pripravljaj in še pripravlja ugodna tla za „Novo Dobo“.

— **Tiskarski skrat** je vrnil v članek „Gospodarski položaj ribniške doline“, katerega bomo prihodnjic nadaljevali, več napak. Takoj v začetku v drugem odstavku bi se imelo glasiti „nekaka“ izjema — ne pa „nikaka“ izjema. Dalje je popraviti besedo „segajo“ v 13. vrsti v „reaguje“ tako, da stavek slove: dušo, ki je tako lahko dostopna vsem mogočim vplivom, ki reaguje na vsak utis od zunaj... Namesto Krašovcev ima stati Kraševcev. Naj cenjeni bralci to oprostite in popravijo.

— **Deutsche Stimmen aus Krain etc.** nimajo nujnejšega posla, kakor da zbijajo neslane dovtipe na vse, kar se med Slovenci godi. Opozarjamo jih pa, da ima nemški slovar razun besede „verwirtschaften“ tudi besedo „auswirtschaften“. In da se bo ta z vso pravico smela čimpreje rabiti v z besedami „Nemci na slovenskih, deželah“, v dosego tega delali bomo z vsemi močmi. Naj si le zapomnijo dan, kedaj, da se je ustanovila nova stranka, kar oni imenujejo predpustno šalo. Morda bojo prišli pozneje do spoznanja, da le ni bila šala.

— **Socialni demokrati** v Ljubljani so v nedeljo na svojem shodu, ki je bil jako dobro obiskan, za kandidata v Ljubljani postavili slovenskega pisatelja g. Etbina Kristana, v ljubljanski okolici pa sodruha J. Petriča.

— **Ivan Cankarja**, največjega slovenskega pisatelja, kandidira socialno-demokratična stranka v 8. volilnem okraju (Litija-Višnja Gora-Badeče); drugi doslej objavljeni kandidati te stranke na Kranjskem so še: pisatelj Etbin Kristan (Ljubljana mesto), Josip Petrič v ljubljanski okolici; tajnik Josip Kopač v okraju Radovljica-Kranjska Gora-Tržič; isti kandidat nastopi tudi v volilnem okraju Vrhnika-Logatec-Idrija-Cerknica.

— **„Slovenski Narod“** že kuje kapital iz svojega poročila o znani pravdi dr. Robida contra dr. Divjak. To je že stara taktika Narodova. V kaki številki postavi laž, na tej laži prede potem dalje, dalje, dokler ne prepriča svojih čitateljev in — samega sebe, da je vse čista resnica, kar je bil napisal. „Narodov“ poročevalec v imenovani pravdi je naravnost prežal na to, da je pograbil vse ono, kar so bile izpovedale dr. Robidi nasprotne priče. Pa še te izpovedbe je zasukal po svoje. Prič pa, ki so pobile te izpovedbe, pa „Narod“ niti ne imenuje. Še enkrat, čast takemu časopisju.

— **Nedoslodnost v polemiki.** Mislili bi, da veljajo za vsako stranko in za vsak list isti nazori, kadar govori o sebi ali o svojem nasprotniku. Ako je nekaj grdo na mojem nasprotniku, ne smem ravno istega na sebi šteti v svojo hvalo. Če n. pr. grajam vinjenost pri svojem protivniku, jo moram grajati tudi na sebi. Ali v političnem življenju ne velja to! „Slovenski Gospodar“ in tudi drugi klerikalni listi neprestano očitajo nasprotnim listom in strankam, da imajo v svoji sredi tudi mlade ljudi itd. Ta mladost naj velja kot greh pri nasprotnikih. A kako pišejo oni o svojih mladih? Seveda,

to so samo „vrli“, „narodno zavedni“ mladeniči itd. Klerikalni študentje se nazivljejo kot „prečastiti gospod“, „gospod filozof“ itd. — nasprotni pa dobi najslabša imena, ki si jih je mogoče misliti. Kdaj vendar poneha tak ton v našem političnem življenju in kdaj pridejo slovenski listi do spoznanja, da je tudi v polemiki z nasprotnikom varovati poštenost?!

— **Prijateljski sestanek** priredili so člani in prijatelji „Akademije“ v nedeljo zvečer društvenemu gostu vseučilišnemu prof. g. dr. Gorjanovič-Krambergerju v hotelu „Union“. Ob živahni, deloma znanstveni zabavi sledila je napitnica napitnici, od katerih omenimo samo one g. dr. Ilesiča, s katero se je v izbranih besedah zahvalil gospodu profesorju na izvrstno vspelem popoldanskem predavanju v Mestnem domu. Prof. Kramberger se je v izvršeni napitnici zahvalil za izkazano zaupanje, rekel je, da si šteje poziv „Akademije“ v posebno čast, in da so tega mnenja tudi vsi ostali kolegi zagrebskega vseučilišča, ki bodo vedno z veseljem pripravljani stopiti med Slovence in sodelovati z njimi vred na njihovi in z njimi tudi svoji lastni prosveti. S takimi predavanji se zblížujeta bratska naroda, vzbujajo se pa tudi interes za mednarodno, vse-svetovno znanost. V drugem svojem govoru je napil gosp. profesor vrlim Slovenkam, osobito krasnim ljubljankam, ki so v takó obilem številu počestile njegovo predavanje, in s tem dokazale, da so dovezne tudi za znanstvena vprašanja, katerim so, kakor je mogel z veseljem opazovati, sledile z izrednim zanimanjem. V pozni noči razšla se je vesela družba sè željo, da poseti odlični učenjak skore zopet belo Ljubljano, kjer si je osvojil v tako hitrem času srca vseh onih, ki so ga imeli priliko spoznati.

— **Sodni izpit** je napravil g. dr. Janko Polec, avskultant pri c. kr. dež. sodišču v Ljubljani. Čestitamo!

— **Županska zveza**, ki šteje nekaj nad sto članov, je imela v soboto v Ljubljani svoj drugi občni zbor. Zveza glasilo „Občinska Uprava“, ima krog 900 naročnikov. Želeli bi bilo, da bi zveza ne gojila strankarske politike, ampak da bi stala na onem edino pravem stališču, na katerem je zasnovana.

— **Prva slovenska zdravnica.** Gospodična Eleonora Ludovikova Jenko, hčerka g. med. dr. J. Jenka, znanega ljubljanskega zdravnika, promovirala je dne 15. svečana t. l. na ženski medicinski fakulteti v Peterburgu. Vrli rojakinj, prvi slovenski doktorici medicine naše iskrene čestitke! Nadejamo se, da bomo v najkrajšem času imeli priliko pozdraviti jo v domovini.

— **Častnim članom** je izvolila radovljiška občina glavarja Detelo in bivšega državnega poslanca Povšeta v priznanje njihovih zaslug za vodovod v Radovljici in okolici.

— **Obstrukcija pri občinski seji** so imeli na Jesenicah. Liberalni odborniki so delali z ragljami, zvonci, renami in podobnim orodjem tak šunder, da se seja ni mogla pričeti. Kakor se nam poroča, imamo iskati vzrok nemiru največ v osebnih nasprotstvih med odborniki.

— **Umrli visokošolec** Janko Črne iz Kranja je volil v svoji oporoki šolski družbi sv. Cirila in Metoda vse svoje ostalo premoženje v znesku 1000 kron. Pač izvanreden slučaj. Naj blagi volilec počiva v miru!

— **Približno 30 slučajev legarja** se je pojavilo, kakor poroča „Gorenjec“, v vaseh nad Kranjem. Ker je nevarnost velika, da se bolezen ne zanese tudi v Kranj, se slavno občinstvo opozarja na to, kje da kupuje živila (mleko, sir, surovo maslo itd.) Po vseh teh živilih se prenese legar, če niso dobro prekuhana. Posode za mleko bi bilo ravnotako potrebno razkužiti.

— **Z Bleda** poročajo, da je jezero še vedno zamrznjeno. Užitka, ki se jim mnogokrat nudi na zamrznem jezeru, kar ne morejo dovolj prehvaliti.

— **Demon alkohol.** V Bečici pri Bledu se je neki mlad mož v pijanosti polil z žganjem in v veselje gostom samega sebe zažgal. Trpel je hude bolečine po celem telesu. — V Zgoše pri Begunjah na Gorenjskem sta se vračala dva zakonca domov. Žena se je napila žganja, oštevala moža, kolikor se je dalo, in ko ni znala več naprej, je skočila v hipu v globoki potok tik ceste. Z naporom vseh sil je rešil mož svojo ženo gotove smrti.

— **Dve nesreči na železnici.** Ponesrečil se je Anton Godeša iz Unca, ko je delal na progi južne železnice med Rakekom in Postojno. Vlak mu je pridrdral za hrbtom in ga vrgel v stran, da so ga na glavi in hrbtu težko poškodovanega prepeljali v postojnsko okrožno bolnico. — Na postaji na Bledu pa se je ponesrečil železničar Josip Valič, ko je pripenjal vagone. Leva noga mu je prišla pod voz, ki jo je zdobil in zmečkal, da so mu jo morali odrezati v goriški bolnici. Valič je doma iz Žalca na Štajerskem in star 27 let. — To nedeljo pa se je na Javorniku ponesrečil mladenič. Revez bil je gluhomem, hotel je pod zaprtimi prečnicami črez tir, v tem ga že prime stroj ter ga vrže podse.

— **Zaradi volitve** v okrajni zastop ljutomerski, kjer je bil izvoljen s pomočjo slovenskih glasov tudi nemški notar in župan iz Ljutomeru Thurn, so slovenski časopisje, zlasti obmejni, zelo napadali znanega ljutomerskega Slovenca Ivan Kukovca, češ, da je bil samo on kriv notarjeve izvolitve. Zdaj je imenovani Ivan Kukovec obširno objasnjal v „Slov. Gospodarju“, zakaj je priporočal kandi-

daturo notarja Thurna. Kakor je zdaj zadeva pojasnjena, vsaj po našem mnenju, ne zadenejo g. Kukovca ona očitavanja, ki jih je bilo čitati v raznih slovenskih listih (tudi dvomimo, da bi se zgodilo iz zlobnosti) na njegovo osebo.

— **Na Štajerskem** kandidirajo socialni demokratje Vinko Vidmarja, uradnika iz Gradca v petih okrajih in sicer v Mariboru severni del, Maribor južni del, v Ptujju, Celju in Marenbergu. V okraju Brežice ter okraju Rogatec pa vodjo Mihael Čobala iz Zagorja ob Savi.

— **Sodna oblast** v Šmarju pri Jelšah noče s trškimi občinskimi uradom slovenski dopisovati. Toda nič strahu, občinski urad si bo že znal izvojevati slovenske dopise!

— **Italijanski visokošolci** v Gradcu so imeli v soboto velik shod, na katerem so sklenili poslati ministrstvu sledeče zahteve: Študije avstrijskih italijanskih dijakov na univerzah v kraljestvu Italija se morajo pripoznati pod sledečimi pogoji: 1. Pravniki naj napravijo po končanem študiju v Italiji na naših sodiščih izpit v italijanskem jeziku; 2. filologom, medicincem in tehnikom ni treba v Avstriji delati nobenih izpitov; 3. dijakom, ki študirajo v Italiji, se v Avstriji ni treba vpisati na univerzah za en semester. — Končno zahtevajo, naj se pravna fakulteta iz Inomosta nemudoma preseli v Trst.

— **Slovenskih visokošolcev** iz Koroške je letos 17. Po stroki so 3 medicinci, 4 filozofi in 10 juristov.

— **Na Goriškem** še ni objavila razen socialistov nobena stranka svojih kandidatov. Z vstopom mladih v staro Gabrškovo stranko so se razmere zato obrnile tako zelo na bolje, da je skoro upati, da prodre reorganizirana narodno-napredna stranka na Goriškem z vsemi tremi mandati. — Socialni demokratje kandidirajo v goriški okolici časnika Fran Milosta, v volilnem okraju Ajdovščina-Komen-Sežana pa uradnika Vinko Kermolja iz Trsta.

b) tuje.

* **Mati bolgarskega kneza**, nemška princesinja Klementina Koburška je umrla na Dunaju, v starosti 90 let. Njeno premoženje cenijo na 50 milijonov frankov. Svoj čas je veljala umrla princesinja na Dunaju kot izredna krasotica. Tam, kjer je preživela svoja najlepša leta, je tudi sklenila.

* **Na šolski razstavi v Milanu** so prejeli prireditelji vseučilšnih ljudskih predavanj na Dunaju najvišje odlikovanje.

* **Govorniški tečaj za ženske.** Dunajski socialisti so otvorili govorniško šolo za svoje somišljenice.

* **Jozua Carducci.** Slavnoznan italijanski pesnik Karducci je umrl v Bolonji 71 let star. Svoj čas je bil velik prijatelj republikancev Mazzinija in Garibaldijske. Cerkevni krogi so mu bili hudi nasprotniki, zlasti ko je objavil svojo pesem Himna satanu, kjer opeva zmago znanosti nad dogmo. Nekatero njegovo pesmi so v Avstriji prepovedane, tako n. pr. dve, v katerih opeva avstrijsko italijanstvo. — Koj ko se je zaznala vest o njegovi smrti, so izrekli ministri, kralj in celokupna vlada svoje sožalje rodbini umrlega, županu Bolonje in zastopstvu mesta Pieta Santa, kjer se je Carducci porodil. Kralj je izdal poseben dekret, glasom katerega se sme postaviti umrlemu pesniku v Rimu velik spomenik. Pokopljejo Carducci v Panteonu, ob strani enega največjih pesnikov, Danteja. — Tako časte pesnike drugod, in pri nas — Slovenci in naša vlada?!

* **Velika nesreča na morju.** Potopila se je ameriška ladja „Larchmont“, ki je imela s seboj vse polno potnikov. Najmanj 150 potnikov je našlo smrt v valovih. Mornarji so skrbeli le za svojo rešitev, otroke in ženske so pehali neusmiljeno nazaj v vodo, če se je hotel kdo prijati rešilnih čolnov. Poleg tega je bil tak mraz, da je voda utopljenec na telesu zmrzovala. — Nesreča se je prigodila vsled tega, ker je zadela ta ladja v neko drugo.

* **Prva znamka.** Prvo znamko je napravil knjigotržec Cholmers dne 4. decembra 1837. Prva znamka, ki je imela sliko angleške kraljice Viktorije, je bila izgotovljena leta 1840. Potem so tudi druge države pričele uvajati znamke. V Avstriji so uvedli znamko leta 1850.

Prosveta.

Akademija je priredila dne 17. t. m. običajno nedeljsko predavanje. Društveni podpredsednik g. ces. svetnik prof. Franke je predstavil mnogobrojnemu občinstvu kot predavatelja razboritega znanstvenika profesorja na hrvatski univerzi v Zagrebu g. dr. Gorjanović-Krambergerja. Predavatelj je v skoro dveurnem govoru razmotrival vprašanje o pračloveku s posebnim ozirom na svetovnoznane izkopnine Krapinske, katere je ondi razkopaval l. 1899., ter o njih poročal v raznih učenih družbah in društvih. Prišel je z opisom znane Neander-thalske lobanje, katero so svoj čas našli blizu Düsseldorfa, omenil potem značilne obrazke lobanj iz Spy-a in Nauletta v Belgiji, Šipke na Moravskem in drugih. Vsem tem prazgodovinskim najdbam je lastno, da imajo nekatere več ali manj podobne znake skupno. Tako je kapaciteta prazgodovinskih lobanj dosti manjša

nebo onih modernega človeka; nadočasni robovi, ki se najdejo tu in tam, zlasti pri nekaterih zamorskih rodovih tudi še dandanes precej razviti, ojačeni so pri prehistoričnem človeku v mogočne napetnine, segajoče nepretrgano z enega očesnega robu na drugega, in kar je najbolj značilno, tudi na robove senca. Kostje so kompaktne, zlasti one, ki tvorijo senci in ušesne kostne organe. Zaušesni izrastek pa ni posebno krepko razvit. Močna je tudi spodnja čeljust in izvrstno razvito njeno zobovje, v katerem je opaziti še dobro koreninasti tretji kočnik, ki se pri današnjem človeku vedno bolj in bolj izgublja in degenerira. Ker tedanji človek ni imel povsem razvitega govora, so tudi raskavine, kjer so pripete govorilne mišice, slabše naznačene; brada ne kipi naprej, ampak se umika nazaj in spominja na živalsko obliko brade. Prof. Kramberger je našel v Krapini ostanke dvanajstih lobanj, žal da nobene cele. Kar je ostalih kosti, kažejo vse, da je bil Krapinski pračlovek preje nežno in gracilno, nego krepko ustvarjen. Lehti, nadlehtnice, lopaticice, prsti itd., vsi so skrajno šibki in slabi; tudi kost ključnica, daši krepko zavita, je šibka. Noge in njihov ustroj odgovarjajo krepkosti današnjega človeka, samo za insercijo nekaterih mišic so kostne raskavine pokazale neznatne razlike. Gospod predavatelj je z mnogimi preparati in slikami razjasnjeval svoje besede; pokazal je tudi nekaj Krapinskih izkopnin, nekaj odlivkov iz mavca itd. Končno je še pristavil, kaj bi se dalo sklepati iz najdenin o življenju pračloveka. Ker so se našle poleg človeških kostij tudi še one medvedov-brlogarjev, hijen-brlogarje, nosorožca itd. je upravičen sklep, da je pračlovek živel istočasno z njimi, ter da jih je zasledoval. Bil je torej v prvi vrsti lovec, a ker ni imel drugega nego samo najprimitivnejše kameneno orodje na razpolago, bili so ti lovi zanj gotovo združeni vedno z veliko nevarnostjo. Ker so se našli v Krapinski votlini tudi ožgane človeške kosti, pomešane med druge živalske, a med njimi ne ene cevaste kosti — sklepa Kramberger, da je ta človek bil Kanibal, da je užival meso svojih sovražnikov in razbijal njihove kosti, katerim je potem izsesaval mozeg. Gospod prof. Kramberger je potem še primerjal druge prazgodovinske lobanje s Krapinsko, oziral se specijelno na Naulettske, Spyske, Ochoške lobanje in one najdene v Galley-Hillu na Angleškem, katere je opisal profesor Klatsch, ter podal poslušalcem nekaj mnenj strokovnjakov kot Schwalbeja, Rzechaka in drugih. V teoretska razmotrivanja o vprašanju primatov, autropinov itd. se g. predavatelj ni spuščal. Predavanju je sledilo burno ploskanje in mala diskusija v ožjem krogu onih, ki so se za posameznosti še posebno zanimali.

— **„Domače ognjišče“.** List za starše in vzgojevalce slovenske mladine. Št. 1. Leto I. Tega najnovejšega pedagoškega mesečnika prva številka je ravnokar izšla, in bila v vseh interesovanih krogih radostno pozdravljena. Mesečnik ima nalogo zblizati šolo in dom, in tako zadostiti jako opravičenim željam vseh šolnikov in za to vprašanje se zanimajočih staršev. List toplo priporočamo.

Sokol na Javorniku na Gorenjskem je imel v nedeljo svoj prvi redni občni zbor. V odbor so bili z vzklikom voljeni: Janko Baraga, nadučitelj, za starosto; Frančišek Cink za podstarosto; Ravnik Franjo za načelnika; Lovšin Franjo za tajnika, Zore Leopold za blagajnika; Straus, Šest, Ferjan, Treven za odbornike in Justin za namestnika; za pregledovalca računov Potočnik Franjo, župan na Javorniku in Hkave Josip, posestnik in gostilničar na Javorniku. Za delegate na občni zbor Slovenske sokolske zveze so določeni Baraga, Ravnik in Zore. Na občnem zboru so bili navzoči tudi dr. Ravnihar, ki je predaval o sokolstvu, in Kajželj kot zastopnika Slovenske sokolske zveze ter Plankar, podstarosta Sokola na Jesenicah, ki je poudarjal, da hočeta obe društvi delovati v bratski slogi na polju sokolskem.

Gospodarstvo.

Železnico med Kranjem in Trzičem začno graditi takoj na pomlad. Ker je tvrdka, ki je gradbo prevzela, italijanska, se je bati, da dobe pri njej tudi samo Italijani opravila, le za delavce najslabše kategorije bodo služili, kakor navadno, domačini. Ako bodo merodajne oblasti na mestu, se to ne bo moglo zgoditi, ker je proti pogodbi, pod katerimi je prevzela imenovana firma gradbo te proge.

Petrolejski vrelec na Gorenjskem. „Slovenec“ poroča, da iz vira petroleja na Trati pri Poljanah zopet pri teka petrolej v večji množini na površje. Znamenito! Ljudje posnemajo po vodi petrolej kar priprosto z žlico, rabijo ga za razsvetljavo, sveti in gori lepo, čisto in počasi. Da bi se vendar dobil kak domačin, kateri bi vir preiskal in odprl!

Ob Bohinjskem jezeru postavi neki slovenski podjetnik iz Boh. Bistrice v planinskem slogu iz lesa narejeni hotel nasproti že sedaj tam stoječemu hotelu Zlatorog. V obeh hotelih bo na razpolago do 40 postelj.

Krajne železnice na Slovenskem. Slovensko ozemlje je dokaj prepreženo z železnimi cestami. Med temi sta

dve glavni progi našega cesarstva: južna železnica in karavanska železnica. Ali vendar je še mnogo krajev po Slovenskem, ki so vsled slabih prometnih zvez popolnoma ločene od ostalega sveta. Njihovi podzemeljski in nadzemeljski zakladi leže mrtvi. Nihče jih ne dviga, ker bi ga prevažanje na kako večje tržišče stalo več, kakor pa je vredno vse njegovo delo; svojih stroškov ne bi kril. Med take kraje spadajo Idrija, ki državi nosi milijone, Žiri in Poljanska dolina. Treba bo pričeti resno akcijo, da se čim preje vresniči srčna želja tamošnjega prebivalstva ter se prične graditi tir, po katerem bo stekla železnica Sv. Vid-Žiri-Idrija-Sv. Lucija.

Slovensko osrednje čebelarstvo v Ljubljani je imelo v nedeljo svoj deveti občni zbor. Društvo ima 17 podružnic po vseh slovenskih deželah. Vseh predavanj v l. 1906 je bilo 22. Članov šteje društvo, ki izdaja tudi časopis „Slovenski Čebelar“, danes 758. Blagajnik izkazuje skoro 2100 K imetja v gotovini. Debate na zboru so bile jako živahne ter so člani stavili več za prosep slovenskega čebelarstva primernih nasvetov. Našim kmetovalcem toplo priporočamo, da se čim tesneje oklenejo čebelarstva, zlasti pa čebelarstva na Slovenskem dvigniti na čim višjo stopnjo. Čebelarstvo ni samo ena najlepših zabav vsakemu kmetovalcu, marveč tudi nosi lepe dobičke, ako se goji pravilno in racijonelno tako, kakor s čebelo, medom in voskom ravnati uče najnovejša raziskavanja. Naša slovenska takozvana „kranjska čebela“ je priznana ena najboljših čebel na svetu in naši čebelarji jo razpošiljajo po vsem svetu, celo v Ameriko. Že prodaja matice nam daje dobiček. — V novi odbor so bili voljeni g. Gustav Pirc za predsednika, g. Žnidaršič za podpredsednika, gg. Babnik, Črnagoj, Jarc, Likozar in Zirkelbach za odbornike. Urednik „Slovenskemu Čebelarju“ je g. Fran Rojina.

Novi sejmi. Županstvo Pišec pri Brežicah naznauja, da se začnejo letos v Pišecah zraven dosedaj obstoječih še trije novi živinski sejmi in sicer 2. marca, 28. aprila in 1. avgusta. — Ker so v Pišecah že v obče znani prav dobri živinski sejmi, vabijo se živinorejci in kupci v obilnem številu.

V pospeševanje obrti. Pospeševalni zavod za male obrt v Gorici je ustanovil strokovno nadaljevalno šolo za slikarje, dekoraterje, pleskarje, pozlatarje in druge sorodne obrti. Učni načrt je že dovoljen. Naučno ministrstvo je obljubilo nastaviti na svoje stroške učitelje; trgovinsko ministrstvo je dovolilo omenjenemu zavodu 6000 K podpore. Strokovni šoli za obrtno risarstvo je dovolilo naučno ministrstvo 600 K podpore za nabavo učnih sredstev.

Štrajk v Trstu. Nakladalci tržaških lesnih trgovcev so stopili v štrajk, ker jim principalni nočejo zvišati plače od 4 na 5 K vsak dan. Štrajka jih okoli 300.

Ribe Jadranskega morja. Delniško društvo za dalmatinsko ribarstvo je sklenilo osnovati društvo za napredek gospodarskih koristi v Dalmaciji. Novo društvo bi izvažalo ribe Jadranskega morja v vsa večja tržišča. Delniška glavnica 250.000 K je večinoma že osigurana.

Koliko se izvažata vina iz Istre. Meseca januarja t. l. se je izvozilo iz istrske luke v Poreču 3340 hektolitrov vina. Istega meseca lanskega leta, 1906, se je izvozilo vina iz Poreča 6863 hektolitrov. Vse leto 1906 se je izvozilo iz Poreča v vsem 45.697-20 hektolitrov, a l. 1905. je znašal izvoz vina iz Poreča 51.719-50 hektolitrov. Izvoz je torej padel.

Gojitev tobaka v Dalmaciji. L. 1905. je bilo zasajeno s tobakom 1355 hektarov ter je na tem prostoru zrastle 67.763.000 rastlin. To delo je opravljalo 58 dalmatinskih občin, ki je najelo 21.289 delavcev. Teža letine je znašala 1.958.465 kilogramov; za to je morala plačati država 3.160.300 kron 30 vin.

Milo se draži. Ker se vedno draže sirovine, iz katerih izdelujejo milo so vsi tovarnarji prisiljeni, da zvišajo cene za milo za 2 kroni na vsakih 100 kilogramov.

Somišljeniki!

Širite in naročajte povsodi „Novo Dobo“! — Zahtevajte list po vseh gostilnah in kavarnah!

Svoji k svojim!

Kupujte samo pri narodnih tvrdkah! Trgovci ne naročajte blaga pri protislovenskih tvrdkah.